

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 6 frt — kr.
 Negyedévre . . . 1 50 »
 Helyben nazon az érdeke:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt — kr.
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 50 »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apaczka-utca 8. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes számai ára 2 kr.

NAGYVÁRAD, november 12.

Autonomia nélkül.

Tegnap ült össze Kolozsvárott az erdélyi kath. status, hogy megtartsa évi közgyűlését. Látván azt a buzgalmat, azt a dologhoz méltó ügyszeretetet, amelylyel a Királyhágon túli világi katolikusok ügyeiket tárgyalják, látván azt a százhetvenezer forintos jövő évi költségvetést, amelyet elfogadás végett előterjesztenek, aggódva kérdezzük: magyar katolikusok autonómiája mikor jön már fel a te csillagod?!

Sajátságos helyzetben vagyunk mi ezzel a mi autonómiánkkal. Akarni mindenki akarja. Igy kivált választások, meg kultuszvita idején telítve van a levegő autonómiai hírektől. A miniszter megígéri, a főpapság, világi katolikusok és lelkeskedő papság megcsinálják az 1871-i kongresszuson és azután a kész javaslatot a por eszi meg a miniszter fiókjában. Bizonyára azért, mert mindenki akarja!

Pedig a katolikusok önkormányzatának mielőbb való megalakítása a magyar katolicizmusra nézve életkérdés.

Akik ismerik a mi viszonyainkat azok tudják, hogy ha kath. ügy kerül szőnyegre akár a törvényhozásban, akár a közügyek terén, a világi katolikusok szépen visszavonulnak és azt mondják: »az a papok ügye.« És ennek lélektani oka van. Nem szoktunk ugyanis olyan dolgokért érdeklődni és magunkat exponálni, amelyhez semmi közünk. Pedig ilyen dolog a magyar katolikusokra nézve az ő egyházuk

ügye. Ahhoz semmi közük, annak még világi vonatkozású ügyekben is semmi beleszólásuk. Vallási joguk — mint mondani szokás — mindössze arra szorítkozik, hogy szent-misést hallgathatnak és a szentségekhez járulhatnak. Csoda-e aztán, ha ily körülmények között éppen oly közbős rájuk nézve egyházuk jó vagy balsorsa, mint mi ránk az, hogy ki lesz az Egyesült Államok új köztársasági elnöke?!

Deák Ferencz, a haza bölcse, aki a katolikus autonómiai mozgalmakban vezérszerepet vitt, s életében mindig sürgette, egy alkalommal a parlamentben így jellemezte a kath. embert: »a protestáns, ha azt kérdik tőle minő vallású, mellé veri és büszkén mondja kálvinista vagyok; ellenben a katolikus leveszi a kalapját, nagy alázattal bocsánatot kér, hogy engedjenek meg neki, de nem tehet róla, hogy katolikusnak született.«

Mi adja meg ezt az önbizalmat, büszkeséget, vallási érdeklődést a hazai protestáns felekezeteknek? Bizonyára nem a vallásuk ereje, hanem az önkormányzati joguk, az, hogy van beleszólásuk, szavuk egyházuk kulturális és más világi természetű ügyeibe.

És az európai művelt államok szomorú példája a mellett szól, hogy ezt a beavatkozást, az érdeklődésnek ezt a forrását, világi katolikusainknak már rég meg kellett volna adni. Franciaországban, Olaszországban nem jutott volna oda a katolicizmus, hogy becsukják főpapjait, a miért körmenetet tartanak, ha idejében megcsinálták volna az autonómiájukat.

Nálunk sem jutottak volna belé a »Corpus jurisba« a radikális egyházpolitikai törvények, meg nem lett volna olyan parlament, mint az ujonan összeülő, ha királyi jóváhagyást nyernek az 1871-iki kongresszus önkormányzati szabályzatai.

De ez még nem minden még mindig szükségünk van az autonómiára, mert a szabadelvű kormány nem fog a fél uton megállapodni, úgy hogy autonómia nélkül az iskolák államosítása és a szekularizáció már csak az időkérdése.

Ilyen körülmények között szinte érthetetlen, kimagyarázhatatlan az a közöny a melylyel az illetékes körök 1848-iki XX. és az 1895 évi XXXIII. t. cz.-ek értelmében felekezettlenné lett államnak a magyar kath. egyház felett való gyámkodását türik. — Pedig hogy ez a gyámkodás milyen nagy foku, mutatja az a körülmény, hogy mint az erdélyrészi státus jelentésből látjuk a közigazgatási kormány a törvényhozás által az erdélyi kath. státus számára a vallás alapból még 1894-ben megszavazott tizenkétezer forintot a mai napig sem utalta ki.

Mennyire más lenne a magyar kath. egyház helyzete, ha autonómiánk volna, ha az apostoli király legfőbb kegyuri jogait nem liberális miniszterei, hanem korrekt kath. emberek az autonómiai igazgatóság által gyakorolná! Csodákat lehetne művelni a kath. egyházi vagyonnal a hitélet és kath. tanügy terén s az autonómia nyomán támadna lelkes és önterzetes kath. papság, mely mellett tömör csapatokban állnának a világi katolikusok.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A Hunyadiak siremlékei.*

Írta: CSÁNYI KÁROLY.

A katolikus vallás üldöztetésének megszűnése után a hívek a szentek és vértanúk holttesteit kihozva a katakombákból, eltemették a templom szentélyében, fölējök oltárt emelve. Ennek példájára azután püspökök, fejedelmek és mint azok, kiknek módjukban volt igyekeztek a templomba temetkezni. Ezt rendszeren az által iparkodtak kiérdemelni, hogy a templom javára alapítványokat tettek, egyes

* Az elmúlt nyáron erdélyi utazásom alkalmával néhány kedves emlékü napot töltöttem Gyulafehérvárról. Elragadtatással nézegettem gyönyörű szép székesegyházat, melynek hajója még az Árpádkorban épült, szentélyét Hunyadi építtette a szent-imrei győzelem emlékére. renaissance stílusú előcsarnoka pedig egy váradi-megyei főesperes műzlesztés és bőkezűségét hirdeti. Nem tudtam betelni a minden tekintetben remek templom szépségeivel. Annál leverőbben hatott rám, mikor megpillantottam a templom hajójában a Hunyadiaknak éktelenül megcsontított márványból művésziösen faragott siremlékét. Ennyire vitte a protestantizmust a vak vallásgyűlölet, hogy nem irtóztott feldolni a sírját, megcsontítani a siremlékét a kereszténység egyik legnagyobb hőségének, a magyar haza legnagyobb fiának. Már akkor elhatároztam, hogy leírom e megszentelt emlékeket. Erdélyi utazásomról két tárczát írtam már e lapok hasábjain, ez lett volna a harmadik. Örvendek, hogy egy szakember megelőzött benne. A »Közművelődés« szíves engedelmséggel készségesen adok helyet e nagyérdékű leírásnak.

Szerk.

részeit kiépítették s más egyéb által is méltóvá tették magukat a templomban való eltemetésre. Ezen igyekezet a legujabb időkig fentartotta magát.

A gyulafehérvári székesegyházban is több kiváló egyén siremlékét láthatjuk. Hunyadi János, aki a székesegyháznak igen nagy jótévedője volt, még életében abbéli óhaját fejezte ki, hogy a gyulafehérvári templomban akar nyugodni. Öcsését, Jánost, — kiudvari katona volt 1434-ken már ide temettette. Zimonyban 1456-ik évi augusztus 11-én bekövetkezett halála után őt magát, végre fiát, a Budán 1457 márczius 14-én elfogott s ugyanazon év márczius 16-án gyalázatosan kivégzett, ifju Lászlót is a székesegyházba temették. Első ízben Hunyadi Lászlót Budán temették el, de azután 1458-ban Mátyás Gyulafehérvárra, apja mellé temettette.

A hagyomány szerint Hunyadi János sírja eredetileg a főoltár közelében volt, Jelenleg a székesegyház nyugati főkapuján belépve, jobb oldali, vagyis déli mellékhajónak mindjárt második mezőjében látjuk, hozzánk legközelebb, Hunyadi János kormányzó testvéröcsésének, az 1434-ben elhunyt János vitéznek késő goth stílusú sarkophagját hossz tengelyével az északdéli irányban fektetve. Ifj. Hunyadi János siremléke hosszukás, négyszögű hasáb, kis, 34 cm. magas alapzaton, mely felett a sarkophag törzse a lábazati párkány közvetítésével megvékonyodik. Felül a koronázó részt egy nagy kőlap alkotja (hossza = 2.14 m., szélessége = 0.84 m.) szegélyén egyszerű, késő goth párkánnyal, e

felett fekszik János vitéz alakja vaspánczéba öltözve, mely derekán alul pikkelyes pánczéba megy át. A lábszárak teljesen hiányzanak. Az alak lábait fekvő oroszlánon nyugtatta; jobb oldalán lándzsa, baloldalán kardja fektűt, melyet a derékhoz szépen diszitett szijazat tartott. A hős fejét vassisak fődte. A fedőlap részűjén gót betűs felírás van és pedig a keleti oldalon:

tumulatus. miles. iohannes, vocatus. frater, gubernatoris.

sit, iunctus. celicis. choris.

natois. sit. iunctus. celicis. choris.

Az északi oldalon.

anno. dni. m. cccc. xxxiiii. de.

Folytatásaként a nyugati oldalon:

huniad. z c hic. est. tumalatus. ioh. s. miles. iunior. de. huniad. vocatus, frater. eius.

A déli oldalon levő rész nem olvasható. E felirat és értelme röviden a következő; János nevű vitéz a kormányzó testvére. az égiek sorába soroztatott 1454-ik évben.

Az oldalakat a késő goth stílus jellemző halhatóság alaku (flamboyant) diszités tagozza, a három szabad oldal közepén goth keretelésében foglalt czimerpajzsokkal. Keleten a egyfejtű sas kiterjesztett szárnyakkal, északon faágon álló és csőrében gyűrűt tartó holló, mint a Hunyadiak czimere, nyugaton a négy pólya tölti ki a czimerpajzsok mezejét: A sarkophag ma-

Igen az autonomia új vért eresztene a magyar katolicizmus testébe. Visszahódítaná a liberalizmustól a kath. elveknek az egyént. Bevinné újból a keresztény meggyőződést a családokba, a társadalmi és állami életbe.

De hisz mit ér mindez a sopánkodás, mikor ennek a szegény autonomiának mindenki ellensége?!

*

Asztalomon egy nagy lámpa ég. Lobog-lobog, és minden lobbanásával egy csepp olaja fogy, vész. Végre még egyet lobban és nyomában minden sötétségbe vész. Nem tudom, hogy vagyok vele, de nekem ez a lámpa a magyar katolicizmust juttatja eszembe, és úgy rémlik nekem, mintha ez a buta kép a magyar kath. egyház képe volna — autonomia nélkül!

Az erdélyi róm. kath. státus közgyűlése.

Harang zugás és őszinte ovációk között vonult be Kolozsvárra Lőnhardt Ferenc Erdély püspöke. — A 80 éves agg főpásztor ifjú lelkesedéssel szolgálja ma is éveinek nagy száma dacára egyházmegyéje ügyeit, sőt agitációja annyira csorbitatlan, hogy a hideg őszi idő dacára is a gyűlés helyére utazott, s az ut fáradalma meg sem látszott rajta. — Lőnhardt püspök ur — szakítva elődei tradíciójával — az erdélyi katolikus egyházi parlamentjét, a status gyűlést Kolozsvárott tartja személyes jelenlétében, hol jól esik neki volt plébániáját s kétszeresen szerető híveit meglátogatni. — Tegnap még csak a szakbizottságok ülészetek s elhatározták, hogy a status évi jelentését elfogadják a tárgyalás alapjául. — A gyűlést „Veni Sancte” előzte meg, melyet Lőnhardt püspök ur tartott. A gyűlést pedig d. e. 10 órakor nyitotta meg a róm. kath. leányiskola disztermében. A tárgysorozat főbb pontjai: a statútus évi működéséről szóló jelentés tárgyalása, az egyház lelkészei jövedelmének összeírásai ügye, a világi alelnök választása, a kilépő igazgatóság lemondása és új igazgatóság

alakítása. — Ő Excellenciája megjelenéséből és munkásságából nyilván kitűnik, hogy a coadjuterról szóló hírek vissza térhetnek a homályba, honnan tendencióz uton elő-elő rántják, a püspök ur egészsége feleslegessé teszi ez állást. — Érdekes egy nyílt levél, mely mint az „Erdélyi Híradó” vezércikke jelent meg. — E cikkben egy derék katolikus örmény hívő felszólítja a püspök urat, hogy örmény ritusa püspökséget létesítsen. — Jó intentio vezérli a kérelmezőt, de tekintve azt, hogy egész Erdélyben 4 örmény plébánia van mind össze, feleslegesnek s kivihetetlennek kell tekintenünk a kérést. — A gyűlés lefolyásáról bőven fogjuk értesíteni olvasóinkat,

Tegnapról, nov. 11-ről távirják lapunknak Kolozsvárról, hogy az erdélyi statusgyűlésen b. Jósika miniszter kijelentette, miszerint legfelsőbb helyen intézkedtek a kath. autonomia létesítése iránt.

A mai választások.

Kecskeméten a felső kerületben Horváth Ádám és Kossuth Ferenc között. Kossuth lemond a jelöltségről és így a választási elnök kimondja Horváth Ádámot egyhangulag megválasztott képviselőnek. — Az alsó kerületben Zichy Nándor gróf néppárti és Nagy Mihály kormánypárti közt. Választási elnök: Kovács Pál dr., a protestáns jogakadémia igazgatója.

Dunapatajon Földváry Mihály kormánypárti és Zsuzsák néppárti jelöltek közt.

Baranya-Szent-Lőrinczen a jelöltek Jeszenszky Ferenc Kossuth-párti és Darányi Ferenc néppárti.

Rácskevény Varsányi Gábor függetlenségi és Földváry Miklós kormánypárti jelöltek küzdenek meg.

Vácson a régi ellenfelek állanak szemben egymással: Gajári Géza kormánypárti és Révész István néppárti.

Új választás lesz két kerületben:

Kisúczanjhelyen (Vavrin) Sipek Sándor kormánypárti és Markovics néppárti közt. Kormánypárti képviselők ma némi riadalommal azt beszélték, hogy az utolsó pillanatban Markovics néppárti átengedi a jelöltséget Esterházy M. Móricz grófnak, a néppárt alvezérének. Néppárti körökben e hirt nem erősítik meg.

Rimaszéczen 1014—1014 szavazattal állottak szemben egymással a függetlenségi Fáy Barnabás és a kormánypárti Draskóczy László. Most az elhunyt függetlenségi jelölt örökébe fia,

Fáy István lépett és ő küzd meg Draskóczyval.

A mohácsi és orosházi pótválasztások határnapjának kitűzéséről a hivatalos értesítés még nem érkezett meg.

A fátyol.

Az a sok durva támadás, melyet Lueger ur ellenünk, magyarok ellen intézett, méltán antipathiát ébreszthet személye iránt; de itéletünk nem synpathia vagy antipathia vezérli s így egyes esetben az igazság kényszerít, hogy elismerést mondjunk a bécsi antiszemita pártnak. A bécsi lapok egy rövid hire szárazon adja elő, hogy Bécs városának 88 millió forintnál több a tiszta vagyona, ingatlana a múlt évben 1,914,792 forinttal növekedett, adóssága pedig 284,971 frrtal apadt. Ez fényes eredmény, kitűnő mérleg. Pedig ez csak kezdet. Még jól emlékszünk rá, hogy az angol társaságot, mely Bécs város világítását monopolizálta — egyszerűen lehetlenné tették s így a gázgyárak nem kis jövedelmét a város népének jövedelmévé tették. Ez tény, nem szó. Itt a számok mondanak itéletet a liberálisok gazdálkodása felett s számok itéletét megvesztegetni nem lehet. Ime egy csücske fellebbent a fátyolnak, mely a liberálisok könnyelmű gazdálkodását takarta. De bár tul is uralkodott a liberális rendszer, mindenütt az állam adóságok légióit hagyta emlékül. Nálunk most éli világát a liberálisok, szegény magyar nép te is rá adtad a fejed, hogy tolod a rendszer szekerét. Ne félj kapsz majd érte kvótát s büszkén kiálthatod oda a német sógornak, ha te évenként ennyi milliót spórolsz, én évenként kétszer annyival többet fizetek. Ugy is a te közmondásod, hogy »nem az a legény aki üti, hanem aki bírja.« De vajjon ki bírja majd tovább?!

Az új Mannlicher-puska.

A delegációk legutóbbi ülészakájában a közös hadügyminiszter bejelentette, hogy a hadsereg mostani 7 $\frac{1}{2}$ mm. kaliberű Mannlicher-puskáját 6 $\frac{1}{2}$ mm. kaliberűre fogják átalakítani. Romániában tudvalevőleg 6 $\frac{1}{2}$ mmes Mannlicher-puskája van a katonaságnak s Ferenc József királynak bukaresti látogatása alkalmával, a csapatszemlén be is mutatták e fegyvernemnek kiváló tulajdonságait. A közös hadügyminiszter most elkérte a román hadügyminiszte-

gassága 0.89 m. . . Az egész nagyon megrongált állapotban van, különösen pedig az emlékek fal felé eső vége.

A siremlék anyaga meglehetősen egyenletes színű vörös márvány.

János vitéz, miként őt a sarkophag felirata nevezi, a kormányzó testvér-öccse, bátyjával együtt a törökök réme volt és roppant kitartással küzdött a kereszténység emez ellenségei ellen Hunyadi Jánossal együtt Albert király vitézségükért szőrényi banná tette.

Ezen sarkophag mellett kelet felé 0.48 m. távra hasonló elhelyezésben Hunyadi János siremlékét láthatjuk. A sarkophag hossza = 2.09 m., szélessége = 0.78 m. Alapzata nincs a törzs közvetlenül a templom padozatán nyugszik. A fedőlap itt is meg van, de már nem goth stílus szegélyes párkánnyal, hanem inkább renaissance stílus tagozással, mely alul egy simából és fent körtágból áll, mely utóbbin a körülfutó acantus levelek vannak. A fedőlapon fekvő látjuk a hős alakját, feje alatt párna s ennek jobb oldalán a következő felírás:

JOHANNES HU —

NYADI CORVIN.

A párna négy sarkán bojtok lógnak le. Hunyadi János jobb kezében a kormánypálczát, baljában egyenes kardot tart, vállaira köpeny borul, magas felálló gallérral, a köpeny alatt sűrű gombos dolmány van, mely alatt ismét vasvértet visel. Lábszárait feszes nadrág fűdi.

A lábszárak alsó vége és a lábfej összetört. A jobb kar alsó része is összezuzott, hasonló sors érte az azcot is, csak a teljes szakáll és férfias bajusz látható még. A hős fején kőcsagos főveget hord. A fedőlap északi végén a sarkophag megalkotójának jelvénye van bevésvé.

A siremlék déli végével, hasonlóan az előbbihez, a mellékajtó oldalfalához csatlakozik. A többi három oldal szabad. A keleti és nyugati oldalon domborművek vannak. Az első magyarok és törökök közötti lovas csatát ábrázol, a magyarok a dombormű jobb oldalát, a törökök bal oldalát foglalják el. A magyarok élén Hunyadi János csatázik. A nyugati oldalon levő domborművön a hadból győzelmesen hazavonuló vitézeket látjuk, elől két lovas által vezetve, ezek közül egyik valószínűleg a kormányzó, a másik, kisebb alak fia László ki többször kísérte atyját győzelmes csatáiban. Utánuk gyalog török foglyok haladnak hátra kötött kezekkel, hátul vasba öltözött lovasok zárják be szépen a kidolgozott diadalmenetet.

A sarkophag egykor darabokra volt szétszórva s az össze állítás alkalmával az északi végét egy más siremlékről való, diszitett, fehér márvánnyal borították. E márvány minősége valamint diszitményeinek stýlusa megegyezik a székesegyház északi oldalán elhelyezett Zápolya siremlékével. A sarkophag törzsének magassága 0.48 m., teljes magassága 0.65 m., a fedőlap hossza 2.17 m., szélessége 0.89 m., az alak 1.75 m.

Hunyadi János születés helyét és évét nem tudjuk biztosan. A kereszténység védelmében

kifejtett tevékenységeért V-ik Miklós pápa 1453 év elején arany nyakláncot és herezegi czimet adományozott neki, de ezeket sohasem használta. Kevéssel a nándorfehérvári diadal után a hadseregben elterjedt pestisnek ő is áldozata lett és a rettenthetetlen hős 1456-ban augusztus 11-ikén legjobb barátja, Capistrano János karjai közt lehelte ki lelkét, és kivánságához híven a gyulafehérvári székesegyházban temettetett el.

Mellette nyugszik a szomorú véget ért, fia a fiatal László. Sarkophagja hasonló helyzetű, mint az előbbiek, oldalai azonban egészen simák, kivéve a melső végét, melyen fehér márványból faragott dombormű van. Ez két cimerepajzsot tartó angyalt ábrázol, a pajzsok lándzsaheggyel átszúrt medvetalp, ennek jobb oldalán F. O. és bal oldalán A. K. betűk. A dombormű, formái után következtetve, nem egykor a siremlékek, mert már inkább a barock stýlus elfajult formáit tünteti fel, míg a sarkophag a korai renaissance stýlus alkotása.

Az ifjú hős fekvő alakja erős, lemezes pánczéllöltözésben szépen megmunkált, vörös márványból van kifaragva, lábait harapni készülő oroszlánon, a hősi bátorság jelképén, nyugtatja. Az erősen megrongált fej szép diszitési párnán nyugszik, dus haja a vállakra omlik. fejét főveg fűdi. Az alak lemezes pánczélya alatt még lánczinget visel, vállain palástot hord. A jobb és bal kar alsó része letört, derekán jobb oldalt szíjról lelógó tör van, bal oldalán kardja függött. A hőstől jobbra, balra czimert tartó angyal fekszik, magasra felnyúló szárnyakkal.

riumtól a fegyvernem kipróbálására annak idején kirendelt román vizsgáló bizottság jelentését s a román hadügyminiszter legközelebb több szakképzet tisztet küld Bécsbe, a kik megadják Krieghammernak a szükséges fölvilágosításokat.

Sztarcsevics Dávid.

Zágrábból írja tudósítónk: A delneci képviselőválasztás, a mely a fölött dönt, bejut-e Sztarcsevics Dávid a horvát képviselőházba, ma, 12-én lesz. A nemzeti párt jelöltje Gasparác dr. Mind a két párt erősen agítál s nem lehet tudni, ki lesz a győztes. A választók száma nem nagy s a többség akármelyik párthoz szegődik is, csak néhány szavazat lesz. Horvátországban nagy érdeklődéssel várják az eredményt.

Pártértekezletek.

A pótválasztások lezajlása után az összes ellenzéki pártok konferenciára gyűlnek. November 15-én a néppárt, november 20-án a nemzeti párt s november 25-én a Kossuth- és Ugron-párt tart értekezletet. Az Ugron-párt a fölrati javaslat és a kvóta fölemelése ellen megindítandó országos mozgalom előkészítését tűzte napirendre; a többi ellenzéki párt pedig a tisztújítással foglalkozik.

Párisi levelek.

Páris, 1896. november 9-én.

I.

Egy kissé talán különös, hogy az »örök vidámság« városából irt levelemet mindjárt szomorú hírral kezdem meg. De szinte kényszerít engem erre az, hogy a magyar napilapok legtöbbje alig egy-két sorban emlékezett meg a napokban elhunyt Mgr. Hulst párisi érseki helynök haláláról, egy része pedig még csak megemlíteni sem tartotta érdemesnek. Azt hiszem érdekelni fogja azért a magyar kath. közönséget, ha elmondok egyet-mást a kath. egyház e kiváló férfiáról.

Mgr. Hulst, teljes nevén Lesage d'Hauteroche gróf egy századok óta Franciaországban letelepedett németalföldi család sarja.

Jóllehet atyja dús gazdag volt s fiának olyan nevelést nyújtott, mely csak a legfelsőbb tizezreknek juthat, mindazáltal gondolni sem lehetett volna, hogy a fiatal Hulst grófból egykor más lesz, mint ama, Párisban ezrével található fiatal gazdag aristokratákból, kiknek

egész élete kártya, vadászat és léha mulatságok közt telik el. — A fiatal Hulst is a legjobb uton volt e »flaneur«-ök számát szaporítani, midőn 17 éves korában kezébe kerülve Szt. Agoston »Önvallomásai«, az abban foglaltak oly nagy hatást tettek reá, hogy ismerősei legnagyobb ámulatára bolépett a bresti papnevelő-intézetbe. Az egykor könnyelmű ifju kettőzött erővel látott a tanuláshoz s tanulmányai elvégeztével mint a bresti seminarium legkitünőbb növendéke hagyta ott az intézetet. A fiatal pap gyorsan haladt s nemsokára Párisba került, hol bölcészeti s történelmi munkáival csakhamar feltűnt.

A nagy könyvkiadó cégek versenyeztek munkái megvételében s az alig 30 éves pap pár év alatt a neves írók sorában volt. Pozíciója alapjait megvetvén, fáradhatatlan munkásságot fejtett ki régi terve — a kath. vallásnak újra államvallássá tévése — érdekében. A hitellen francia kormány ez időben kezdvén meg ujult támadását a kath. egyház ellen, Hulst éles ésszel belátta, hogy egy nemzedéket hirtelen megváltoztatni nem lehet s »Qui a l'enseignement a l'avenir«. (A kié az iskola, azé a jövő) s arra törekedett, hogy Párisban egy nagy kath. tanintézetet létesítsen, a melynek növendékei majd eszméit propagálják.

E czélból nagylelkűleg eladván Louville-i birtoka tetemes részét, részben a franciaországi katolikusok páratlan bőkezűsége folytán négy hónap alatt oly alapot hozott létre, hogy az ötödik hónap végén már hozzákezdhetek az »Institut catholique« építéséhez.

Az engedély csakhamar ki lett eszközölve és másfél év múlva megnyílt Franciaország legelőkelőbb kath. tanintézete, melynek tanulói a legelső francia kath. családok gyermekei voltak és azok nagy részben jelenleg is. Az intézet világhírré tett szert néhány év leforgása alatt s ma már a világ minden részéből sereglenek a kath. ifjak ez intézetbe, melynek tanárai egytől-egyig a kath. egyház díszei s melynek rektora maga Hulst.

A fáradhatatlan Hulst azonban nem nyugodott s az irodalom terén és a szószéken is egyre folytatta harcát az istentagadó kormány ellen. E harcnak jutalma volt az, hogy Brest városa 1882-ben 11.000 szótöbbséggel képviselőjévé választotta s hogy Ravignan érsek halála után a »Notre-Dame«-i templom »conférencier«-jévé neveztetett ki, arra a szószékre hol egykor Bossuet, Bourdalou s Lacordaire atya tartották világhírű szónoklataikat. Hulst nagybőjtű szónoklatai alkalmával a tágas székesegyház mindig a zsufolásig megtelt Páris legelőkelőbb nőiközönségével, melynek sorai közt

a párisi grófné, Luynes hercegnő, a Saint-Sauveur-ök, a De Fezensae-ok mindennaposak voltak.

Hulst nem volt barátja a virágos szólalmoknak. — Hideg, éles, a veséig hatoló, megrázó kifejezéseket használt menten minden keresettség nélkül, mely megragadta az embert s kényszerítette a legskeptikusabbat is, hogy megadja magát a keresztény dogmák igazságainak.

Kiváltképp a dogmák felett szeretett vitakozni s ilyenkor bámulatos bölcészeti éllel védelmezte állításait. Nagy előszeretettel olvastatta Des Cartes bölcészeti munkáit s innen merítette logikája legerősebb támaszait, úgy hogy ez munkáiban is annyira kifejezésre jutott, hogy ellenségei »cartesianismus«-sal kezdték vádolni, sőt nyíltan feljelentették XIII. Leónak, ki Hulstot Rómába rendelte, hogy állításait védelmezze meg. Az ekkor már világhírűvé lett papnak azonban maga Pecci bíbornok, XIII. Leó pápa tulajdon testvére, sietett védelmére és P. Zigliara Dominikánus szerzetes, kik a konzistorium előtt oly ékesszólóan és megzáfolyhatatlanul bizonyították be Hulst ártatlanságát s mutatták ki roppant érdemeit, hogy ő szentsége azonnal kinevezte pápai praelátussá, Richard párisi bíboros-érsek pedig Páris városa »vicaire générale«-jává.

Hulst, kit grófi czime folytán a »Monseigneur« czim illetett meg, páratlan tevékenységet fejtett ki a kath. ügyek védelmére a francia kamarában is, melynek egyik pártja, a »parti radical«-öt vezérévé választotta. E tekintetben olyan nagy sikereket vívott ki a kath. iskolák számára, hogy Brisson, a kamara elnöke, bejelentvén halálát a kamarának, p o t o l h a t a t l a n n a k nevezte az elhunytat, ki egy sorban foglal helyet a kath. egyház legnagyobb fiaival s ki előtt páratlan önzetlensége nagy vívmányai és nagy tudománya miatt ellenségei is a legnagyobb tisztelettel hajolnak meg.

A megboldogult ugyszólván tulzásig aszkéta életet folytatott. Daczára tetemes magán jövedelmeinek és előkelő állásának, egy szűk kis lakásban élt a Rue Vangirard 74. sz. alatt levő »Institut catholique« első emeletén. Meszelt szobában lakott, melynek összes butorai két szék, egy asztal s több ezer kötet könyvet tartalmazó tágas könyvszekrény volt. Hálószobája egy szűk kis fülkeszerű, inkább kamarának nevezhető szobácska volt. Ágya egyszerű vaságy, függöny nélküli, a falon egy ezüst kereszt, egy mosdó s egy szék. Semmi tükör. Egyszerű fapadló.

Midőn egy alkalommal Montebello gróf meglátogatta, tévedésből e hálószobájába nyitott be s az őt vezető inasnak szemére hányt, hogy daczára, hogy ily előkelő úrnál szolgál, mégis megelégszik ily egyszerű, rideg hálószobával s így mintegy rontja ura hírnevét.

Az inas felvilágosító szavai után, hogy — hisz ez az ura szobája, a gróf nem akart hinni füleinek.

D'Hulst halála váratlanul jött. Két héttel ezelőtt hirtelen rosszul lett s orvosai valóságos unszolására és kemény parancsára Biarritz fürdőbe utazott, honnan elhalaszthatatlan teendői elintézése végett november 7-én érkezett vissza Párisba. Itt azonban újra rosszul lett s egy pár órai szenvedés után, miközben testi-lelki jó barátja P. Mirbeau, a 82 éves jezsuita atya kezéből az utolsó kenetet akarta felvenni, kiadta lelkét. Az éppen halála pillanatában a szobába belépő Mgr. Richard, párisi bíbornok-érsek már csak a végső feloldozást adhatta meg neki. Ott halt meg a kath. intézet könyvtárában azok közt a könyvek közt, melyek egész életében leghivebb támaszai voltak a kath. ügy védelmében.

Temetését maga a párisi érsek végezte Páris óriási részvéte mellett, az összes kath. tanintézetek és kath. egyetek jelenlétében. Szülővárosa, valamint Brest, melynek képviselője volt, küldöttségekkel képviseltették magukat. Hült tetemét birtokára Louville-be szállították, hol nov. 11-én helyezték el örök nyugalomra család sírboltjába.

Összes vagyonát az általa alapított tanintézetnek és a szegényeknek hagyta.

Egy héttel előbb folyt le egy másik temetés Párisban, mely reánk, magyarokra nézve kiválóan érdekel bir, erről legközelebb.

XX.

Az elsőnek pajzsán a Hunyadiak hollója van, a másodikkal hármas halomból farkas emelkedik ki. Az angyalok bő redőzetű, hosszú ruhát viselnek. A lábánál fekvő oroszlan oldalára a következő felírás van vésvé:

LADISL. HVNYA.

CORV.

E két utóbbi siremlék anyaga szintén egyenletes színű, vörös márvány.

Az 1433-ban született László, a király esküje daczára Budán öcsésével és több barátjával együtt elfogadott (1457. márcz. 14.) s 1457. márczius 16-ikán a Szt.-György téren, hóhérpallós által végezte be ifju életét. A rákövetkező évben holttestét Mátyás király Gyulafehérvárra hozatta és apja mellé temettette; valószínűleg ekkor rendelte meg a két siremlékét apja és bátyja számára.

E három siremléknek valószínűleg ugyanazon mestere volt, erre utal a sarkophagok megegyező technikája, de az első, t. i. ifj. Hunyadi Jánosé előbb készülhetett, mint a másik kettő, ezt egyrészt abból lehet következtetni, hogy János vitéz korábban hunyt el, mint bátyja és unokaöccse, másrészt abból is, hogy siremlékének stílusa más, mint az utóbbiaké, mert míg amaz a késő góth formákat mutatja, addig a másik kettő inkább a renaissance stílus alkotások közé sorozandó. János vitéz siremlékét bizonyonyal bátyja, Hunyadi János készítette, mert nem gondolható, hogy a szerető testvér öccse sírját emlék nélkül hagyta volna, míg a kormányzó és fia László siremlékét vagy

Mátyás király, vagy, Szilágyi Erzsébet csináltatta.

E korban kivételes jelenséggel találkozunk Hunyadi János sarkophagjánál. Míg a régibb időkben pikkelyes páncél és bő palást képezi az ily siremlékeken előforduló alak ruházatát s a 14-ik század végétől a 16-ik közepéig többnyire vasvértet, lemezes páncél borítja hős testét, fejét pedig vassisak földi, addig Hunyadi János szobrán magyar nemzeti ruhát látunk, fején kócsagok kalppal. E korbéli szkbrok a 15-ik század 70-es éve előtt szakállal és bajusszal vannak ábrázolva, így Hunyadi János, Ujlaki Miklós és több főpap siremlékén. A későbbi siremlékek szobrain már leborotvált arczokat találunk. Ezen szokást Mátyás király hozta divatba, a ki az Olaszországban akkor elterjedt szokás szerint bajuszát és szakállát leborotváltatta. A haj rendszeren hosszú. A világi urak lábainál oroszlan van, a főpapok lábainál pedig gyakran kutya, előbbi a bátorság, emez a hűség jelképe.

Baytai József Antal báró rendeletére 1766-ban e sírokat »a régészet iránti kegyeletből«, miként azt Szeredai írja, mélyen kiásták, de semmire se akadtak.

Hunyadi János, Vajk vitéznek, Zsigmond király udvari katonájának s Morsinai Erzsébetnek fia és Serbán oláh kenéz unokája, nem csak mint Magyarország legkiválóbb hőse, de általában, mint az egész kereszténység vitéz védője, öcsésével és fiával együtt megérdemlik, hogy ha hamvaikat nem is, de legalább síremlékeiket őrizzük és tartsuk fenn kegyelettel.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Regészeti és történelmi muzeum (Schlauch park) nyitva ma d. u. 3—5-ig 20 kr-ért. Más időben 50 kr. November 12. Egészségügyi gyűlés a megyeházán d. e. 11 órakor.

12. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.

19. A biharm. nőegylet árvaházának megnyitó ünnepélye és az »Erzsébet« táncszertély.

* Az Erzsébet árvaház új épületének megnyitása. A biharmegyei nőegylet által fentartott árvaház épülete azoknak a nagyszámu árváknak befogadására, a kiket a nőegylet évről-évre fentart ujabban már szűknek bizonyult Ezen segített, hogy a be ügyminiszter engedélyével sorsjátékot rendezett, továbbá az egylet fáradhatatlan buzgalom elnöknője gyűjtött, kért mindenkitől és a befolyt jövedelemből tizenkétezer forint befektetéssel a régi mellé egy új épületet huzatott. Ezt az új épületet f. hó 19-én mint a nőegylet védőnőjének Erzsébet királyasszonynak név ünnepén fogják átadni a használatnak. Ezen a napon reggel 9 órakor a v.-olaszli róm. kath. templomban ünnepélyes hálaadó isteni tisztelet lesz, a mely után Denes János cz. kanonok fogja megáldani az új épületet.

* Kitüntetett báró. Király ő Felseje br. Ambrózy Béla kamarásnak, a közügyek terén szerzett érdemei elismeréséül a Lipótrend lovagkeresztjét adományozta.

* A kir. herceg magyar nevelője. Bécsi tudósítónk jelentése szerint Ottó kir. herceg legidősebb fia, Károly kir. herceg mellé néhány nap előtt magyar nevelőt fogadtak. Az új nevelőt beosztották a kir. herceg udvartartásába.

* Az erdélyi róm. kath. status alelnöke. Az erdélyi róm. kath. status eddigi alelnök Györfy Gyula dr. volt, aki utóbbi politikai szereplésében arról nevezetes, hogy szintén belépett a disztelen menetbe, s a kevés hasznat hajtó elleneikből (Ugron párt) azon kedves tanyára igyekezett a hová a disztelen menet minden tagja jut, a kormány pártba. Erdélyi lapok közlik, hogy a legujabban kormánypárti képviselő lemond a status alelnökségéről. — Utódaul Groisz Gusztáv dr. Farkas Lajos egyetemi tanárt ez idei rektort emlegetik. — Mivel pedig dr. Groisz állandóan Budapesten tartózkodván (s. gy. képviselő) a status ügyeivel eléggé nem foglalkoznak, minden valószínűség szerint a puritán jellemű vagy tudományos egyetemi tanárt, Farkas Lajost emelik e megtisztelő méltóságra.

* Adományok a városi árvaháznak. A városi árvaház gondnoka bejelentette a polgármesteri hivatalnak azon jótékony adományokat, amik október hó folyamán egyes nemeslelkű emberbarátoktól az árvaház javára befolytak. A jelentés szerint Sal Ferencz kir. tanácsos, polgármester 1 kosár szőlőt, 1 kosár paradicsomot; özv. b. Gerliczy Félixné urnő 2 putton paradicsomot, 1 zsák krumplit; Moskovics Adolf és fia czég 2 zsák kenyér lisztet, 25 kiló fehér lisztet, 1 zsák köles kását, 1 zsák gerslit, 5 zsák krumplit; Zselaszky Steján 200 kiló krumplit, 100 kiló vereshagymát, 200 kalarébét és 50 darab kelláposztát adományoztak.

* Esküvő. Busch Dávid városi főmérnök bájos és művelt leányát; Erzsike kisasszonyt december hó 3-án vezeti oltárhoz Orbán Ignác volt nagyváradi városi mérnök, jelenleg Temesvár város mérnöke. A díszes esküvő a váradi-olaszi-i plébánia templomban megy végbe.

* Új anyakönyvvezető. A belügyminiszter a szakadati anyakönyvvezető kerületbe Kertész József okleveles jegyzőt anyakönyvvezető-helyettesé nevezte ki.

* Népfölkelők szemléje. A katonailag kiképzett népfölkelők szokásos évi szemléje október hóban, a képviselőválasztási mozgalmak miatt el lett halasztva. A szemléte ma, október hó 12-én tartják meg. Figyelmeztetjük erre az érdekelteket, azzal, hogy a jelentkezés elmulasztását szigorúan büntetik.

* Veres Sándor magyar daltársulata tegnap este a Bazár éttermében nagy tetszés mellett tartotta első előadását. A műsor elejétől végig a legérdekesebb dalokból volt összeállítva. Első sorban maga Veres S. érdemel említést pompás érczes, tömör hangjával énekelte a rég elfeledett szívhez szóló magyar dalokat. Veresné M. Erzsike tetszetősen énekelte, Bartsch Aranka szép zengésű alhangja nagyon tetszett. Ugy a karok, mint a magánrészek tapsvihart keltettek. A társulat megérdemli a pártolást, mert műsora sokoldalú, magyaros, a tisztességes családok is bátran végighallgathatják, sőt a német zengerajók kiszorítására a legalkalmasabb ez a kiváló erőkből álló daltársulat.

Ma. csütörtökön ismét tart előadást a társulat a következő műsorról: 1. Nyitány Hugonották-ból fantasia, előadja zongorán Leeb Vilmos Vincze. 2. Ezer év, Egyveleg, éneklő az összes személyzet. 3. Juhász-bojtár, Nyiznyaitól, éneklő Eöri Szabó József. 4. Kesergő, magándal, éneklő V. Molnár Erzsike. 5. Mulatság nekem legnagyobb örömem, Couplet, előadja Bokor Tivadar. 6. Sekingeni. ária, éneklő Veres Sándor. 7. Mexikói dal, éneklő Barts Aranka. Tíz perc szünet. 8. Czigány ábránd, zongorán előadja Leeb Vilmos Vincze. 9. Kalapom szememre vágom, kettős, éneklő Veres Sándor és Eöri Szabó József. 10. Czigánybáró Saphi belépő, éneklő V. Molnár Erzsike. 11. Közben történt valami, couplet, előadja Bokor Tivadar. 12. Népdalok, éneklő Barts Aranka. 13. Szomoruan sirdogál az őszi szél, éneklő V. Molnár Erzsike és Barts Aranka. 14. Magyar egyveleg, éneklő az egész személyzet.

* Új ipar vasut Biharmegyében. A Funghausz testvérek faiparvállalata engedélyt nyert, hogy Lunkaszprie községnél iparvasutat építsen az erdők könnyebb és ezélszerűbb kihasználására. Az építendő vasut vonal közigazgatási bejárása ma, november hó 12-én lesz, s arra Biharmegye képviselőjében Szunyogh Péter alispán kiutazott a helyszínére.

* Névváltoztatás. Berkovits Jakab nagyváradi lakos vezeték nevét, a belügyminiszter engedélyével »Bartá«-ra változtatta.

* A bukott önkéntesek tisztvi vizsgája. Nevezetes röndeletett adott ki ujabban a hadügyminiszterium az egyéves önkéntesek érdekében. Tudvalevőleg eddig csak azok az önkéntesek tehettek tisztvi vizsgát, kik az első évet jó eredménnyel végezték s kivételképpen azok, kik ugyan két évet szolgáltak, de jó magaviseletükkel kiérdemelték a tisztvi vizsgára való bocsáttatását. A hadügyminiszterium most közzé teszi, hogy azok az önkéntesek is jelentkezhetnek tisztvi vizsgára, kik ugyan az első év végén a tisztvi vizsgán elbuktak, de a második évre szabadságotartottak. Megjegyzendő, hogy ez csak kedvezmény, a második évre szabadságotartott önkéntesek a tisztvi vizsgára nem kötelezhetők. Aligha fog akadni oly önkéntes, ki erre a vizsgára jelentkezik, minthogy ez esetben a második évből is kénytelen az illető »a katonai kiképzetésben részt venni.« Ez a második esztendő nagyon is nagy áldozat.

* Utcanyitás. Már korábban megemlékeztünk Madarász és társa építők azon kérelméről, a melyben a Kis-Pereczes-utcáról a Páris-patakra lenyúló nagy üres telken egy új utca nyitására kérnek engedélyt a várostól. Az új utca mintegy Páris-utca folytatásaként szelné át a nagy üres telket s a Páris-pataknál Sal Ferencz-utca alsó végéhez futna. Tervek az, hogy a Sal Ferencz-utcánál a patak áthidalatának s így ez utcának is mintegy folytatása lenne az új ut, vagyis Nagy-Pereczes utcának egy parallel utja lenne. A kérvényt kiadták a városi mérnöki hivatalnak véleményezés végett. Busch Dávid Nagyváradi város

főmérnöke tegnap terjesztette be jelentését, a mely szerint elvben helyesli az új utca létesítését, de azt a terv szerint kivihetetlennek tartja. A Páris-pataknál, az építendő házak miatt partbiztosítások szükségesek. Hogy ne legyen zsák-utca, meg kellene vásárolni a 828. sz. házat. Továbbá a főmérnök szerint a Páris-patak két partján utcát, korzószerűen kellene készíteni, ez által az ottani telkek értéke emelkednék, mert utcai épületeket lehetne mindkét oldalon emelni. A főmérnök jelentését azzal végzi, hogy kész terv kellene az egész ügy elbírálására, továbbá azért is, hogy kiszámítható legyen a város hozzájárulása, utcaburkolat, vízvezeték, hidak építése stb. czimén.

* Takács Zoltán megőrült. A leszámított bank kárára elkövetett huszezer forintos csalás szomorú hőse, a két Berecz-testvér felbujtója: Takács Zoltán dr., a szegedi csillagbörtönben, a hol negyedfél évi börtönbüntetését tölti, megőrült. A kalandos élet befejezése ez, ha ugyan a nagy szimuláns megőrülése is nem képmutatás. Takács Zoltán drt egyelőre a börtön kórházába vitték megfigyelésre.

* Pincze-tűz. Tegnap a főreáliskola palotájának pinczében, a szolga vigyázatlansága folytán egy rakás gyújtófa tüzet fogott. A házbéliek minden nagyobb baj nélkül eloltották a tüzet.

* Börziáner-püspök. Szász Domokos »püspök«-nek sokoldalú tehetségét ismeri a magyar közönség. Már régebben magára vonta a közfigyelmet börze játékaival. Ujabban sokat beszéltetett magáról hirhadt korteslevelével, amelyben felszólította a hajdan nyakas 48-as kálvinistákat a kormány támogatására. A legujabb hir megint mint bankárt mutatja be őt. Szász Domokos református »püspök« és a »Fonciére« biztosító társaság igazgató tanácsosa u. i. nemcsak az előbbi, hanem az utóbbi tisztből folyó köteleit is elismerésre méltó buzgalommal teljesíti. Hogy biztosító intézete prosperálását és felvirágoztatását mennyire szíven viseli, az a ref. status legutolsó igazgatósági gyűlésén is bebizonyult. A református egyházkerület ingatlanai ugyanis már hosszú évek óta az »Első magyar általános birtosító intézetnél« voltak asszekurálva. A ref. statusnak az említett intézettel tíz évre kötött biztosítási szerződése az idén járt le és most természetesen a »Fonciére« lépett a másik intézet helyébe. Szász Domokos ur határozottan praktikusán alkalmazza azt a közmondást: egyik kéz mossa a másikat; a püspöki kezével mossa biztosító kezét. Hát a »Fonciére« már most biztos lehet abban, hogy igazgató tanácsosa feladatának magaslatán áll; ám vajjon az egyházkerület ugyanennyire nyugodt lehet e abban, hogy az ilyen manipulációkkal az ő méltósága is biztosítva van? — az más kérdés. Így írja ezt egy kolozsvári lap.

* Furfangos tolvaj. Fiala subancz állt a rendőrség előtt. Kabát lopással volt vádolva s bár megtalálták nála a lopott portékát, tagad mindent kegyetlenül. Ugy történt a dolog, hogy az elegáns téli felöltőt K. B. urhoz, küldte haza a szabómeister inasától. Utközben találkozott Klein S.-el, kinek nem annyira téli kabátja, mint pénzre volt szüksége. Kaptá tehát magát és adni kezdte az urat. A szabóinással megbarátkozott és később beküldte a »Kádár és Kiss« boltba cigarettáért. Ez Kleinra bizta a csomagot kis ideig, Kleinnek pedig mivel nem volt más célja, hát használta nyurga lábait és elblijolt a kabáttal. A szegény inas sirva ment panasza a gazdájához, de mialatt békével túrta a kiérdemelt ütegeket, azalatt a rendőrség elé került a tolvaj. Egy zálogházban csípték el a finom posztóju és új téli kabáttal.

* Egy jeruzsálemi főrabbi ügye. Feljelentés folytán értesült a belügyminiszter, hogy Szeged és Nagyváradi környékén egy Arvas József nevű állítólag jeruzsálemi főrabbi hozsaszab idő óta könyöradományokat gyűjt. A miniszter leiratban értesíti Nagyváradi és Biharmegye hatóságát, hogy egy Arvas József nevű jeruzsálemi rabbi részére 1—1 hónapi tartamra engedélyt adott, hogy könyöradományokat gyűjthessen. Felhívja a hatóságokat,

nézzenek utána, vajjon a fentebb nevezet állítólagos jernzsálemi főrabbi nem azonos-e az azal aki az engedélyt nyerte, vagy pedig Arvas József engedély nélkül koldul. Ravasz Józsefnek az az engedélye már szintén lejárt, tehát nincs joga könyvradományokat gyűjteni. Felállítás esetén a szabályszerű eljárás ellene megindítandó.

* **Körözött család.** Baló István székelyhídi ember nem igen szerette a dolgot, hanem könnyebbnek találta a kóbor életet. Mivel pedig mai világban sült galamb meséje nem szokott megvalósulni, család és sikkasztással próbált szerencsét. Mire rájöttek a gonoszságára, már messze járt Székelyhíd határáról, nehogy a közrend kakastollas őreivel közelebb ismerettségbe kerüljön. A járásbíró most ország-szerte körözi, hogy számonkérje tőle viselt dolgait. Baló István 46 éves, arczán könnyen felismerhető anyajegy van.

* **Rendőri hírek. Verekedő hentesek.** A váradi rendőrségnek a legtöbb baja a hentesekkel van. Egyik mulató helyen tegnap megint összezördült kettő, úgy, hogy az egyik még egy hét múlva sem felejtje el a kapott sérüléseket. Mindkettőnek meggyűl a baja a rendőrséggel. — **Ellopott gyertyatartók.** Geletta Géza kir. törvényszéki bíró panaszt emelt a rendőrségnél, hogy lakásáról két ezüst gyertyatartót körülbelül hatvan forint értékben, ismeretlen tettesek elloptak. A rendőrség megindította a kutatást. — **Elfogott tolvaj.** Taliga Lajos a kispiafferné vasárnapi kenyeret vásárolt özv. Schaffernétől. E közben meglátta, hogy a kenyeres kosárban egy táská van. Kikapta onnét és szaladni kezdett vele, azonban Reich Ignác utólérté a jómadarat és bekísérte a rendőrséghez. Az ellopott táskában 85 forint készpénz volt, mely a károsultnak lett visszaadva.

x **Dr. Mártonfy Bogdán** ügyvédi irodáját Sal Ferencz- (Barátok) utca, Tarrház 806. sz. emeletre tette át.

x **Rendkívüli estély** lesz ma csütörtökön, nov. 12-én a »Fekete Sas« szálloda éttermében, fellének az Emma és Pepita k. a. k. kedvelt duettet adnak elő; továbbá Mester Mária rendkívüli bűvészeti mutatványai a titkos természetű csodáiból és a gondolat olvasás művészet köréből. A műsor meglepő mulatságos és változatos lesz.

x **Katonazene.** Ma este ismét zsufozásig lesz a »Zöldfa« étterme azzal az előkelő közönséggel, mely hetek óta minden csütörtökön felkeresi a »Zöldfa« átermet a katonazenekar játéka kedvéért. Ma ismét több új dalt mutat be a zenekar, ami pedig a közönség kényelmét illeti, arról Czeglédy Sándor gondoskodik ritka előzékenységgel.

TANÜGY.

Néhány szó a művirág készítésről, mint iparágról.

Alig van ház, ahol a művirág használatban ne volna. Nem csak a középosztálynak, de a főrangú hölgy világnak is elfogadott, kedvelt piperéjét képezte, képezi és képezni fogja mindig.

Allandó kereset forrása lehetne ez a szegényebb sorsú nőknek, úgy mint a fehérnemű, vagy ruha varrás, ha házilag készítenék.

Meghonosításához nem kell se idő, se pénz, s tisztességes jövedelmet biztosít azoknak, a kik mint iparágat, megélhetési czélból — üzembe akarják venni.

Még a legszegényebb sorsú nép sem nélkülözi a művirágot; — ha máskor nem — lakodalmak alkalmával kocsoruba fűzve használja menyasszonyi ékül.

Kalapjainkon kora tavasztól késő őszig szintén a művirág, a legelterjedtebb dísz. Előállításához nem kell egyéb egy kis ollónál, 2 kisebb s nagyobb 25—30 kros vasnál s egy korpával töltött párnácskánál.

Rendes körülmények között, mint a Freibergernél kiállított virágokon látható — (ahol az előállításához szükségesek kaphatók) — közönséges olcsó fehér bélés szatint és

batisztot használunk, melynek festését a virágok színéhez hűen magunk végezzük; 12 óra alatt: 6 frtért bárki megtanulhatja.

A tanfolyam, melyet a művirág készítésére nyitok *f. hó 16-án hétfőn* veszi kezdetét s tart *f. hó 21-ig* azaz szombatig. A tanórák 2—4-ig tartanak; beiratkozni lehet, az iparskola irodájában Sal Ferencz-utca 814. sz. a. naponta 9—12. és 2—5-ig, ahol a tanítás tekintettel a beiratkozó hölgyekre, nem az iskolában, hanem külön teremben eszközöltetik.

Míg a szegényebb sorsúak még az ünnepek előtt kereset-forrást találhatnak a művirág készítés, kedves, kellemes foglalkozásában, addig a jómódnak örvendő hölgyek, szalonjaik díszítésével foglalkozva kiűzhetik az unalmat — onnan! . . . A »Kesergő család apák« pedig megtanítatva leányaikat a virágkészítés művészetére — nem kell, hogy féljenek a farsangi kiadásoktól, — tetemes összegét képezvén a béli ruháknak, tudvalevőleg a virágdísz! . . .

Tehát munkára fel hölgyek! honosítsuk meg Nagyváradon is a művirágkészítést, bizonyítsuk be, hogy Isten segédelmével — dolgozni tudunk!

Szedlarikné Dudinszky Anna.

IRODALOM.

— A »Népnevelési közlöny«, a »Bihar-megyei Népnevelési Egyesület« hivatalos értesítője legújabb, 9-ik száma a szokott érdekes, bő tartalommal jelent meg, Winkler Lajos szerkesztésében. A lapélén az egyesület november 5-iki választmányi ülésének jegyzőkönyvét közli; ezután egyesületi és vegyes hírek, hivatalos közlemények, tanügyi dolgok stb. következnek.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

Nagyvárad jövő évi szini szezója.

— Ki lesz az igazgató a fabódében. —

Félélynél hosszabb idő választ el még bennünket a jövő szini évadtól s már is megindult a versengés, hogy jövő nyárára ki vonuljon be társulatával a nagyvárad fabódéba.

Magyarországon ez idő szerint mindössze alig öt olyan szinigazgató van, a ki társulatával Nagyváradon megfelelné a közönség igényeinek. Ezek közül Kereszty Ignác éppen elég nem reflektál Nagyváradra, lévén neki elég jövedelmező állomása a budai szinkör. — Tiszay Dezső messze jár társulatával s eddig még nem adott életjelt azon szándékáról, hogy vágynék a körözs-parti Párisba.

A többi három számbavehető társulat igazgatója, névszerint Megyeri Dezső kolozsvári, Leszkay Andor aradi és Komjáthy Béla debreczeni szinigazgatók már személyesen, megbízott vagy levél által fejezték ki óhajukat, hogy a jövő nyári szezont Nagyváradon szeretnék tölteni társulatukkal.

Hoványi Géza, a szinügyi bizottság elnöke ilyen körülmények között jónak látta a szinügyi bizottságot ülésre összehívni, melyet tegnap délután meg is tartottak, még pedig olyan érdeklődés mellett, a milyent még nem láttunk a bizottság tagjaitól.

A jövő évi szini szezón kívül a gyűlés nagy részét a nagyvárad állandó színház építése töltötte be. A szinügyi bizottság tagjai ugyanis nem látják a színház építés ügyének fejlődését olyan gyors tempóban haladni, a mint ők szeretnék. Szerintük a városi tanács az oka, hogy még nem játszanak a nagyvárad téli színházban, s hogy a téli szini szezont céljaira nem kellett még felemelni a közöltöt 10—20%-al. Kijutott a suba alatti »dicséretből« 5% podestánknak is, a miért még nem gondoskodott kölcsönről, a mit beleépítsünk a nagypiaczon emelendő színházba. Mezey Mihály indítványára ki is mondották, hogy jövőben egy három tagu bizottság ügyel fel a polgármesterre és a tanácsra, hogy el ne »sibolják« a színház ügyét ismét. Rettenetes ez a bizalom!

A szinügyi bizottság ülésének lefolyásáról a következőket hozzuk:

Hoványi Géza elnöke alatt jelen

voltak: Rádl Ödön, dr. Radó Ignác, Busch Dávid, dr. Kornstein Lajos, dr. Várady Zsigmond, ifj. Rimler Károly, Mezey Mihály, Farkas Izidor, Pally Lajos és Stark Gyula.

A jövő nyári szezón.

Hoványi Géza az ülés megnyitása után felemlítette, hogy Leszkay Andor aradi, Komjáthy Béla debreczeni és Megyeri Dezső kolozsvári szinigazgatók már tudakozódtak a jövő nyári évadra nézve s mind három igazgató szeretné elnyerni a jövő nyárára a játszási engedélyt Nagyváradon. Azt tartja, hogy most még nem kellene egyik igazgatónak sem megadni a játszási engedélyt, hisz a múltban még február hó folyamán is határozta a nyári szezón fellett. Indítványozza, hogy a szinügyi bizottság néhány tagja ránduljon át Aradra, Debreczenbe tekintsek meg a szintársulatok játékát. Azután hirdessenek pályázatot a jövő szezónra.

Az elnök indítványát egyhangulag elfogadták, azzal, hogy a kolozsvári szintársulatot is tekintsek meg, mivel Megyeri most részben újra szervezi társulatát.

Harc az állandó színházért.

Már be akarta az elnök rekeszteni az ülést, mikor váratlanul olyan kis zivatar keletkezett, mint egy nyári zápor. A városi tanácsot szapulták.

Mezey Mihály gunyosan jegyezte meg, hogy 4—5 évvel ezelőtt elhatározták, miszerint a színház építés kérdését napról-napra felszínen tartják és sürgetik. Ugy látja, hogy erről a bizottság tagjai elfelejtkeztek. Indítványozza, miszerint egy 3—4 tagu bizottságot kérjenek fel, hogy a színház építést állandóan figyelemmel kísérje.

Hoványi Géza kijelenti, hogy az építendő színház terve már fel ment a miniszterhez. Tehát bizonyos idő bevárása után meg lehet a határozatot sürgetni. Ő már személyesen járt ez ügyben a miniszteriumnál.

Busch Dávid főmérnök kijelentette, hogy a tervek ugyan felküldettek a miniszterhez átvizsgálás végett, de a felterjesztésbe azt vették bele, hogy az építés pénzügyi részét később fogják elintézni. Ez által az építés ismét elhúzódik legalább egy félévvel. — A főmérnök felvilágosítása többeknél megütöztetést keltett.

Hoványi Géza ezt nem látja akadálynak, mert a jövő évi költségvetésben fel van véve a színházépítés első részletére 100,000 frt. Aggodalomra tehát nincs ok.

Dr. Várady Zsigmond más nézetet van. Éles, kemény szavakkal kelt ki »azok« ellen, akik úgy küldték a felterjesztést a miniszterhez. A tisztviselői kart utasítani kell még a holnapi közgyűlésen, hogy az építés pénzügyi részére nézve tegyen előterjesztést pótlólag a miniszterhez. Így akarják ismét elsibolni az ügyet.

Rádl Ödön nem helyesli a külön bizottság kiküldését, míg dr. Kornstein Lajos Mezey Mihály javaslata mellett szólott.

Hosszu, éles vita után elfogadták Mezey Mihály indítványát s Hoványi Géza elnököt, Mezey Mihály alelnököt és dr. Várady Zsigmond jegyzőt bízták meg, hogy a színház építésének ügyét folytonosan figyelemmel kísérik.

Es ezen ülés jegyzőkönyvével is nőtt a nagyvárad állandó színház építésének aktacsmója.

EGYESÜLETEK.

A nagyvárad felső kereskedelmi tanintézet »Ifjusági Segélyező Egylet«-e, mely a múlt tanévben is sikerrel működött, tegnap délután tartotta alakuló közgyűlést Müller Vilmos tanár-elnök vezetése mellett. A közgyűlés tisztviselőkké a következőket választotta meg: Ifjusági elnökké: egyhangulag Kohán Kálmán III. évest; titkárrá: Becskly György III. éves; főjegyző: Blau Sándor III. éves; pénztáros: Cs. Nagy Lajos II éves; ellenőr: Sarkány Ferencz III. éves; aljegyzők: Vertán A. II. és Demetrovics Zs. I. évesek; Bizottsági tagokul pedig: Altman K. Blascok F. és Weinberger K. III. é. Aszód F., Pojnar J., Dallos A. II. é. Erber H., Gábel B. és Singer J. I. évesek választották meg. Az egyesület leg-

közelebb megkezdte működését és saját pénztára javára érdekes felolvasó-estélyeket is fog rendezni.

Jóváhagyott alapszabályok. Tenkén kölcsönösen segélyző első fiu- és leány kiházasító társulat alakult, a melynek alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta. Az új társulat élén S o m o g y i József elnök és K ö t e l e s István jegyző állanak.

Értesítés. A »Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok« azon tisztelt tagjait, kik a társulat hetvenezer forintos kölcsönéhez hozzájárulni sziveskedtek, van szerencsém értesíteni, hogy a kölcsönről szóló kötvények készek és azok a kölcsönbefizetésről szóló nyugták ellenében, — vasárnap kivételével — minden nap délután 2—3 óráig a társulat titkári helyiségében, pénztáros t. Grünwald Henrik urtól átvehető. Egyideűleg felkérem azon urakat, kik az ígért kölcsön valamelyik részét még át nem adták volna, hogy e részt ugyancsak a fent jelzett helyen időben, a kész kötvények ellenében, nevezett pénztáros urnak, legkésőbb folyó hó végeig átadni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1886. évi nov. 10.

Reismann Mór,
elnök.

MULATSÁG.

Felhívás. A »Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok« választmánya elhatározván azt, hogy a társulati tagok családjai részére, szórakozási célból megnyissa a társulat termet, elnökletem alatt egy bizottságot küldött ki szórakoztató estélyek rendezése végett.

E bizottság elhatározta, hogy az ezidei tél folyamán öt estélyt és pedig f. évi november 21-én s december 12-én, s továbbá 1897 január 9-én, február 6-án és márczius 6-án rendez kizárólag társulati tagok és családjaik részére.

Minden egyes estélynek programja, az estélyeket megelőzőleg néhány nappal, közölni fog a társulat tagjaival.

Mint hogy az ily házas jellegű mulatságok is némi költséggel járnak, csakis ezen költségek fedezése szükséges s azért a bizottság azon helyzetben volt egy-egy tagnak, illetve családfőnek hozzájárulási díját csak négy forintban megállapítani mind az öt estélyen való részvételért, a mely díjért ugyanis a családfő nemcsak maga, hanem neje és hajadon leányai is mind az öt estélyen részt vehetnek.

A rendezés sikere érdekében szükséges levén tudni, hogy hány tagja egyletünknek óhajtana az estélyen részt venni, — tisztelettel felkérem társulalunk összes tagjait, hogy részvételi szándékukat a társulat olvasó termében kitett ivnek aláírása által kijelenteni sziveskedjenek.

Nagyváradon, 1896. évi nov. 10-én.

Hocányi Géza,
társulati alelnök.

Igazságszolgáltatás.

„Tristia“ a járásbíró előtt.

Egy a maga nemében ritka tárgyalás folyt le ma délelőtt a büntető járásbíró előtt G a j z á g ó kir. táblai bírónál. Az eset annál érdekesebb, mert ehhez hasonló 1879. óta nem fordult elő. F. évi márczius havában S z i l á g y i Gézának, egy fiatal poétának »Tristia« című verskötetete látott napvilágot, a melyhez Silbersstein Ötvös Adolf ír magvas előszót. Szilágyit az első magyar dekadensnek nevezvén. A kötet új iránya feltűnést keltett. A független sajtó érdeme szerint támadta ezt a könyvet, mely a legnagyobb piszkosságokat szórja a kereszténységre. E mellett Szilágyi versein mindvégig erős, leplezetlen, é r z é k i e s hangvételű, mely legelementárisabban az »É j f é l i m i s e « című töredékben érvényesül. E költemény tartalmát sem lehet reprodukálni tisztességes lapban.

A kir. ügyészség ezért pörbe fogta S z i l á g y i t, mert — ugymond — a költemény a keresztény vallást sérti. Nem esküdszék elé állította, mert ott csak büntett vagy vétség képezheti az elbírálás tárgyát, az inkriminált versben pedig a kir. ügyészség c s a k i s a b t k v. 51 §-ába ütköző kihágást látott.

A vádlott K e n e d i Géza dr. védővel jelent meg. A termett a fiatal hallgatóság töltötte meg zsufolásig.

S z i l á g y i Géza 22 éves joghallgató, a P e s t i N a p l ó belső dolgozótársa. A költeménynek ő a szerzője.

K e n e d i dr. mindenekelőtt illetőségi kifogást emel. Hivatkozik a törvényre, a melynek sem szó szerinti szövege, sem pedig egyéb vonatkozásai a járásbíró illetékességét nem állapítják meg, s tiltakozik az ellen, hogy a korszakot alkotó törvényt félremagyarázásokkal kiáltják.

Miután az ügyész az illetékesség megállapítását kérte, a bíróság hivatkozva a törvényre, elutasította a kifogást.

S z a f f k a Dénes kir. alügyész az inkriminált versben a keresztény vallás elleni kihágást lát s az 51. §. alkalmazását kéri.

K e n e d i Géza drnak először is a paragrafus ellen van kifogása, mert a fenforgó kihágás az említett §-ban megjelölt és körülírt kifogásokra egyáltalán nem illik rá. Kiemeli, hogy a költemény cselekvénye nem a mai korban, hanem a középkorban játszódik, a mely köztudomás szerint az erkölcsi mételynék kora volt. (Ugy-e?) A vers csupán egy sötét kor emlékeit idézi fel, a melynek durva érzékiségeit mindenki ismeri. A dekadens irányt ő sem védelmezi, de védelmére kel a sajtószabadságnak, (inkább szabadoság!) mely a nemzet egyik legszentebb joga. Védence felmentését kéri.

Az ügyész replikája után Szilágyi beszélt. Egy sereg külföldi író hoz fel, a kik ily szelvényben írtak, ha ezt a tárgy és a szereplő személyek karaktere ugy hozta magával. A mikor költeményében azt írja, hogy a pap »eszels lázban« beszél, elítéli viselkedését s nem dicsőíti azt. Ezért felmentést kér.

Gajzágó kir. táblai bíró vétkesnek mondja ki a vádlottat sőt 3 napi elzárásra ítéli, mert oly profán, durva és aljas kifejezéseket használ, melyek sértik a kormány vallás alapját, Krisztus szeretetét és tiszteletét.

Szaffka ügyész megnyugodott, míg Kenedi dr. védő és az elítélt feleltek.

A szerb kereskedő gyilkosai.

— Saját tudósítótól. —

Amit a jogászok premeditációnak, előre megfontolt szándéknak neveznek, az a legklasszikusabb formában domborodik ki a némedi rablóbanda bűnpöréből. Teljes másfél esztendeig készültek a gyilkosságra, kiosztották jó előre egymás közt a szerepet s egészen programszerűen hajtották végre a véres tettet. De van még egy nevezetes momentuma ennek a bűnpörnek, melyre sem a régi betyárvilág krónikájában, sem a Pittaval gyűjteményében nem találunk példát. Nem volt még rá eset, hogy a gyilkosok sortűzzel terítették volna le áldozatukat, amint azt Marosi és társai cselekedték. Ezt alighanem indiánusoktól tanulták, a kik pár évvel ezelőt mutatták be nálunk az állatkertben ezt a nemzeti szokásukat s akiktől a némedi banda csak abban különbözne, hogy nem reflektált az áldozat skalpjára, hanem szerényen beérték a bugyellárisával.

És e megdöbbentő szolidaritást most mindenféle csűrös-csavarással szeretnék magukról elhárítani. Egynek kivételével valamennyien azt állítjuk, hogy a levegőbe lóttek. De ez a védekezésük alig ha fog javukra válni, valamint hogy nem fog enyhíteni a Horváth István büntetésén az őszinte, töredelmes vallomás. Ő az egyetlen, a ki magára vállalta egyikét annak a négy golyónak, melylyel a boldogtalan szerbet megölték.

A mai tárgyalás elején Marosi Sándornak egy kisebb jelentőségű bűnét tárgyalták. Scheiber János majoros azzal vádolja őt, hogy ellopta a ládáját, melyben irományain kívül 560 forintja volt. Marosi ezt tagadja.

Aztán a tanukra került a sor.

Tóth Kálmán váltóőr a ferencvárosi pá-

lyaudvarnál hallotta a lövéseket s a mester utca felé futott. Utközben találkozott Beogradeczel, a ki sirva panaszkodott neki, hogy megölték a gazdáját.

Velki Gyula pályaőr szintén hallotta a lövéseket. Hirtelen egymásután négy lövés dördült el, s a mint átugrott a kerítésen, találkozott a könyvkötő inassal, a ki karján meg volt sebesítve.

Weisz Bernát ügynök volt az, a ki Velkovics marháinak eladásánál közbenjárt. Velkovics összesen 960 frtot kapott. Ugyanazt vallja Fischl Lipót, a ki a Velkovics marhát megvette.

Weisz Ármin, a ki a Kovács János kocsmáját megvette, azt mondja, hogy Kovácsnak mindene le volt foglalva.

Kovács: Weisz ur, az izraelitáknak is az az Istene, mint a keresztényeknek, mondja meg...

Az elnök: (Erélyesen) Üljön le!

Most Beogradecz Rudolf könyvkötő-inast hallgatták ki, a ki Velkovicsot a pályaudvarra kísérte, s a kinek a karját lőtték keresztül.

Alig hogy az elnök belefogott a tanu vallatásába, kívülről óriási zaj hallatszott. Sok száz ember ostromolta a tárgyalási terem ajtaját s hangos szóváltásba elegyedett a teremőrrel, aki nem eresztette be őket a már zsufolt terembe. A toladókat karhatalommal kellett eltávolítani, a mi olyan nagy zajjal járt, hogy a tárgyalást fel kellett függeszteni.

Öt percnyi szünet után újra megnyitották az ülést.

Beogradecz elmondta, hogy ő tolmácsa volt Velkovicsnak s elkísérte a pályaudvarra is. A mint a Mester-utczába értek, közvetlenül közelről rájuk lóttek. Velkovics megfordult és a földre rogyott. Őt a karján érte a golyó s szintén elbukott. Az egyik gyilkos lehajolt hozzá kirántotta az óráját s párszor ódalba rugta. E közben magához tért s könyörögve így szólt a gyilkosnak: »Bácsi, nincs pénz!« Nem is bántották többé s föltápáskodva rohanva futott a pályaház felé. Hogy kik voltak a gyilkosok azt nem tudja. A nagy sötétségben nem láthatta jól őket. Csak azt tudja, hogy aki megrugdosta annak csizma volt a lábán.

Az elnök (Kovács): Mondja csak, ki bántotta ezt a fiut?

Kovács: A marosi komám.

Marosi: Én biz nem bántottam.

Okolicsányi dr. (A tanuhoz): Szóltak valamit ezek az emberek, mielőtt lóttek?

A tanu: Én nem hallottam semmit.

Az elnök (Kovács): Tudták, hogy mennyi pénz volt a szerbnél?

Kovács: Nem tudtuk.

Az elnök: Nem volt erről szó?

Kovács: Nem volt. Csak a mikor osztokodtunk, akkor mondtuk, hogy biz ez kevés.

Beogradecz Marko, a könyvkötőinas apja, szintén tolmácsa volt a szerb kereskedőnek, a kit már harmincz esztendeje ismer. Azt mondja, hogy Velkovics körülbelül hetven esztendő, jól megtermett, izmos ember volt. Egyebet nem tud a dolgról. A fia számára, a kit nyomorekká tettek, kártérítést, vagy ennek megfelelő évi járadékot kér.

A következő tanu Szabó Istvánné, egy 75 esztendő parasztasszony.

Az elnök: Hol született?

A tanu: Ócsán.

Az elnök: Nem Monoron született?

A tanu: Nem tudom biztosan. (Derűtség.)

Arról kellett volna vallomást tenni, hogy Szabó Béni vádlott, a ki nála lakott, november 14-én holt volt. De nem emlékezett erre.

Szücs Józsefné és Szabó Rozália vallomása érdektelen. Szabó Sándor vádlott náluk lakott, de hogy hol járt, mit művelt, arról nem tudnak semmit.

Piroth Sándor ócskai kisbíró vallja, hogy a Szabó testvérek, a mikor a csendőrök keresték őket, künn voltak az erdőben tüskét szedni.

A törvényszék most meghallgatta Ajtay Sándor dr. egyetemi professzor törvényszéki orvosszakértő véleményét a Beogradecz sebesüléséről. Ajtay azt mondja, hogy a fiu karja, a melyet a csukló fölött furt át a golyó, el-sorvad, miután izmai elpusztultak.

Felolvasták a Velkovics bonczolási jegyző-

könyvét is. Az orvosok öt golyót találtak a boldogtalan emberben. Az egyik hátulról találta még álló helyzetben, a második a mellébe fúródott, a többi hármát akkor kapta, a mikor már a földön feküdt. Az öt golyó közül kettő föltétlen halálos sebet ejtett rajta.

Azután a perbeszédék következtek.

A királyi ügyész minden vádlottra kötéltali halált kért.

Az ítéletet ma, november 12-én hirdetik ki.

Beszűntetett sajtóügyi eljárás. Tegnap délelőttre volt kitűzve Ullein és Nikolics Döme sajtótárgyalása. Egybe is gyűltek az esküdtek és a törvényszék Millye Gyula elnöklete alatt. Mivel azonban sem a vádló sem panaszt nem jelent és sürgönyileg kérték az eljárás beszüntetését. A törvényszék rövid tanácskozás után beszüntette a további eljárást és az eddig felmerült költségek megfizetésére kötelezte a magánvádlót.

Törvényszéki végtárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék büntetőügyi osztálya, holnap november 13-án nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek végtárgyalás alá:

Szamek Éliás hamis eskü büntette miatt. Sulyos testi sértés és más büntetendő cselekménnyel vádolt Lupó Lázár és társa bűnügye.

Közokirat hamisítás büntetével vádolt Szabó Sándor bűnügye.

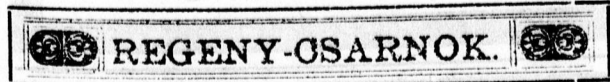
Az ülésen K. Nagy Sándor kir. törvényszéki bíró elnököl. Jegyző Marosi Endre.

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.	Vonat érkezik Nagyváradra.
Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8 ⁴⁵ regg., 2 ³⁷ éjjel, személyvonat 11 ³² d. e., 2 ²² d. u., 11 ³³ éjjel.	Budapest-Püspökladány felé gyorsvonat 7 ⁰⁸ este, 2 ¹¹ éjjel, személyvonat 7 ²² reggel, 3 ⁴² d. u., 1 ⁴⁸ éjjel.
Kolozsvár felé gyorsvonat 7 ¹⁵ este, 2 ¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1 ²² d. u., személyv. 3 ⁵⁸ délután, 2 ⁰⁸ éjjel.	Kolozsvár felé gyorsvonat 2 ³⁰ éjjel, 8 ³⁸ reggel, személyvonat 10 ⁴⁴ éjjel, 11 ³⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.
Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10 ³⁰ d. e., 4 ²⁵ d. u., vegyesvonat 7 ³⁰ este.	Arad-Szeged-Csaba felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., személyvonat 9 ³² d. e., 5 ³⁰ d. u.
Belényes-Vaskóh* felé vegyesvonat 4 ²⁵ reggel, 1 ⁴⁸ d. u.	Vaskóh-Belényes* felé vegyesvonat 11 ⁰³ d. e. 9 ¹³ este.
Érmihályfalva felé vegyesvonat 6 ⁵⁰ r., 4 ³⁵ d. u.	Érmihályfalva felé vegyesvonat 8 ³⁰ r., 9 ⁴⁴ este.
Ósi-Kót-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1 ³⁵ d. u.	Gyoma-Kót-Ósi felé vegyesvonat 10 ⁰⁵ d. e. személyvonat 8 este.

* Ezen vonatokkal lehet a Félix-fürdőbe és vissza közlekedni.

Zsebelé ki felebarátodat.

REGÉNY.

Irtá: G É R A R D E D. 36

VIII.

Pár nap mulva tudatta Kázmér. — Holnap megyek Lodnikibe. Nem tartasz velem Luczian?

Luczian hajlandó volt s másnap először lépett a Bogdanovics család házába. Ezen család elölete s viszonyai felől, melyeket Kázmér részben magától Bogdanovictól tudott meg, a következő apróságokat csalta ki testvéreitől.

Abban az időben, midőn Bogdanovics és Bielinski Bogunil barátságos viszonyban voltak egymással, — úgy 20 év előtt —, az előbbi meglehetősen szegény és életmódjában szokatlanul állhatatlan volt. Olyan előkelő fajta csavargó életet élt, majd itt, majd ott telepedett meg a falun, kisebb jószágokat vett s adott ismét el, másokat kibérelt s a bérlet-

ből szóló zerződést megszegte vagy csereszleket kötött. Ez a nomád-élet — szokta volt barátainak mondani — reá nézve pillanatnyi elkészület arra az időre, midőn egy nagy és jövedelmező birtok tulajdonába fog örökösödés utján jutni Orosz-Lengyelországban.

Ez két évvel ezelőtt meg is történts végre tehetségében állott, hogy nagyranéző terveit napfényre hozza. Miután másfél évet töltött új birtokán, arról győződött meg, hogy annak a birtoknak a talaja nem felel meg az ő terveinek. Lehetséges az is, hogy az orosz hatóságok kémkedése, mely még a magános életben s vállalatoknál is érezhető volt, az öreg szabadon szárnyaló szellemét korlátozta is. Kiadta nemesi birtokát egy bérlőnek és egyszerre Kélet-Galibziában termelt. hol megvette Lodnikit, a szomszédos Szybalin nevű nagybirtokot kibérelte s most egész erejét a mezőgazdaságnak szentelte. Rövid idő alatt messzemenő vállalatai kazdték rémitgetni a környékben lakó kis tulajdonosok conservatív kedélyét. Azok hírek egy Orosz-Lengyelországban fekvő óriási birtokról, beigazolását nyerték háztartásában, melyet a legelőkelőbb módon rendezett be. Ezen felül senki sem tudott bizonyost vagyoni állapota felől, talán a zsidó lakosságot kivéve, mely azonban, ha nem kérték, nem adott semmiről felvilágosítást.

Ami Bogdanovicsot arra bírta, hogy figyelmét az ország ezen részére fordítsa, egyelőnd vasut reménye volt. Tekintettel erre Lodnikieft nagyobb összeget s Szabalinéft nagyobb bért szánt, mint a mennyit kérni lehetett.

A vasut csakugyan tervbe volt véve; de a többi birtokosok mind rázták a fejüket az öreg ur könnyelműségén s kijelentették, hogy meg lehet elégedve, ha a legközelebbi 10 év alatti a vasut építésének csak kezdetét is megéri. Azonban minél jobban rázták a szomszédok fejüket, annál meglegedettebben dörzsölte kezeit, annál mesébbek voltak az összegek, melyeket fogadásra ajánlott meg arra, hogy a vasut minden hozzátartozó lokomotívval és hivatalokkal együtt hamarosan meg leszen. Oly erős volt a bizalma, hogy terve sikerülnek, miszerint egyszer smindenkorra lemondott bolyongásairól s leányát magához hívta. Addig Viczia csak ritkán volt atyjánál. Ő atyjának terhére volt mindig s azért évek óta özvegy nővérére volt bízva, ki Krakkóban élt. Még egy másik unokahug is volt Torskáné asszonyra bízva. Xenia, fiatalabbik fivérének leánya, ki már fiatalon szüleit s otthonát veszté. Mindkét leány együtt nőtt fel; a fiatalabb gyermeki bizalommal csüngött az öregebben s ez szenvedélyes gyöngédséggel volt telve kis huzat iránt. Így történt, hogy Xenia Vicziával eljött Lodnikibe.

A két testvér látogatása Lodnikiben több órára nyult; már sötétedett, midőn a kapu előtt megfordult a szánkó hazafelé.

— No, mit szólsz hozzájuk? — kérdé Kázmér élénken.

— Melyik leányhoz — kérdé Luczian, mi alatt köpönyegének bundás gallérját a fűieig huzta fel

— Mindkettőhöz — szölt a másik hasztalan igyekezve azon, hogy érdeklődését eltitkolja. — Nemde Vicia kisasszony igen szeretetreméltó.

— Bizony az.

— Nem gondolod — folytató Kázmér; hangját azonban tulzöngték a csengők: tele rakkott szánkó sikamlott szembe velük s mellettük el.

— Ezt az embert akarom éppen — kiáltá felemelkedve Luczian s a testvére kezében levő gyepő után kapott. — Állítsd meg a lovakat Kázmér, beszélnem kell Majulik Ieziggel a virágmagvak felől — tette hozzá a szánkóból kiszállva. — Bukovinába megy lovat venni s esetleg több hétig marad ott.

Majulik Iezig szánkója már jó, messze volt a Bielinski testvérekétől, a midőn Luczian kiáltása folytán megállott. Luczyannak jobban szíven fekkettek a virágmagvak, mint eszímái, mert az előbbieket kedvéért átgázolt a mély havon. De nem tette meg az egész utat visszafelé, hanem midőn már Kázmér nem látta őt, magához intette Ieziget.

A kereskedő lecsuszott üléséről s a hótömegeken át elősietett. Káftánja lebegett s gún-

dörfürtei egy lobogtak a szélben, mint dühös kigyók. Erősen szuszogva végre a nemes előtt állott. Az izadtság cseppekben folyt le arczára s a piszkos kucsma félre volt csapva fején.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

A royalisták és a magyar királyi pár.

Páris, nov. 11. (Saj. tud. távir.) A royalisták a Mária Dorottya és az orleansi herczegnek Bécsben tartott egybekelésük alkalmával nagy lakomát rendeztek, amelyen felköszöntötték a magyar királyi párt.

A portugall királyné életveszélyben.

Páris, nov. 11. (Saját tud. táv.) A portugall királynét és kíséretét vivő vonat összeütközött egy tehervonattal. Tizenkét utas megsebesült. A királyné és kísérete sértetlen maradt. A királyné Budapesről Bécs és Párison keresztül Lisabonba utazik. A gondatlanságból keletkezett vasuti szerencsétlenség ügyében szigorú vizsgálatot indítottak.

Az osztrák püspökök konferenciája.

Bécs, nov. 11. (Saj. tud. táv.) Ma délelőtt nyitották meg a herczeg-érseki palotában az osztrák püspökök konferenciáját. Jelen vannak a következő egyházfők: Schönborn prágai érsek, mint elnök, Grucha bécsi herczeg-érsek, Missia laibachi püspök, Napotnik marburgi püspök, Pauer brünni püspök és Rösler szentpölteni püspök. A többi püspökök megérkezését várják.

A Bismarck-ügy a birodalmi gyűlésen.

Berlin, nov. 11. (Saját tud. táv.) A német birodalmi gyűlésen a centrum párt interpellációt intézett az ismert Bismarck-ügyben a mely a volt kancellárnak az orosz titkos szerződésre vonatkozó leleplezéseiből keletkezett.

Leszavazott miniszterium.

Páris, nov. 11. (Saját tud. távir.) A kamarában a Meline miniszteriumot leszavazták. A holnapi ülésen a rheimsi katolikus gyűlés miatt intézett interpelláció tárgyalása alkalmával eldőlt, hogy a leszavazott miniszterium tovább is helyén maradhat-e, vagy kormányválság lesz.

A szultán rendelete az örményekhez.

Konstantinápoly, nov. 11. (Saját tud. táv.) Egy hivatalos felhívás jelent ma meg a lapokban, a melyben az örményeket felhívják, hogy tartózkodjanak a rossz szándéku, kétes elemektől s a felkelőktől s csendes, békés magatartást tanúsítsanak; térjenek vissza elhagyott békés foglalkozásukhoz. Egy további hirdetményben elrendeli a szultán, hogy a lakosság által a múlt évben a felkelők javára gyűjtött összegeket a kis-ázsiai menekültek között különbség nélkül osztsák szét.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyvásárok. Bihar vármegye több községében fognak e hó folyamán nagyvásárok tartatni így: Nagyszalontán ma kezdődik, Nagybaródon a jövő hét hétfőjén, Székelyhidon 25-én és Bihar-Pás-pökiben 30-án.

Nagyvárad hativásár.

— November 10. —

Vásári árjegyzék a nagyvárad piacton 1896. nov. 10-ik napján tartott vásárban eladott természetű termékek és élelmiszereknek.

Ó buza 7.— Uj buza 6.80 Kétszeres buza, 6.—5.80. Rozs 5.90—5.70 Árpa 3.90—3.80 Zab 5.—4.80 Tengeri 3.30 uj 3.20 Borsó 15.— Lencse 17.— Bab 7.— Köleskása 12.00 Burgonya 2.20. 100 kiló Lángliszt 13.00. Zsemlyelisz 12.50. Fehérkenyér liszt 11.50 Barnakenyér liszt 10.— széna fuvarral 2.20. Szalma fuvarral 1.50 Szalonna 58.00 6 kiló zsúpp-szalma 08 kr, 150 kgrm. alom-szalma 04 kr. 1 köbméter tűzifa. bikk 3-10, tölgy 2-90, cser 3-30. 100 kiló marhahus —.52. Öntött gyertya —.54. Lámpaolaj —.50. Egy liter bor ó 50, uj 40. Pálinka 36 szilvapálinka 90, szesz 85. Egy métermázsa kő-só 10.70, nyers fagygyu 25.00, olvasztott fagygyu 35.—, szappan 25.—, birka gyapju — magyar gyapju 00.—. Egy hektoliter ó-bor 36.— uj bor 19.—, méz 1.—, kemény faszén 1.60, puha faszén —, kendermag 9.— köles 5.60 repce 10.50, dió 20.—, mogyoró 15.— aszu szilva 20.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalonna 64, sertéshus 56, juh-hus 34, veres hagyma 8, fog-hagyma 25, bors 1-20, paprika 1-60 barnakenyér 10. Egy liter kőolaj 20, 1 mm. Büköny 0.00 mm. Luczernamag —. frt, 1 mm. Lóhere —. 1 mm Burgondi —.

Marha ártáblázat 1896. november 10-ről egy pár első rendű jármás ökör 270—310 egy pár másodrendű jármás ökör 220. 265, egy pár harmadrendű jármás ökör 120, 185. 1 pár fejős tehén 90—175. 1 drb. vágó ökör 250 kgr. 60—82 1 drb vágó tehén 150 kgr. 45—68, 1 drb. veres borju 09—14 1 drb. fél éves borju 15—24. 1 drb egy éves borju 24—36. két éves borju 32. 56. 1 drb. hizott sertés —, — 1 pár fél éves sertés —, —, 1 pár egy éves sertés —, —, 1 pár két éves sertés —, —, egy drb. jó igás ló 60. 85 1 pár ökörbőr 16—21. egy pár tehénbőr 11—15 borjubőr 4—5, — 1 pár lóbor 7.—9. 1 pár juh-bőr 0.00—0.00

Forgalmi kimutatás 1896. évi nov. hó 10-ről: Tiszta buza körülbelül 600 hltr, kétszeres buza 300 hltr, rozs 700 hltr, árpa 200 hltr. zab 300 hltr, tengeri 900 hltr, burgonya 800 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy — drb, félhizott — sovány —, süldő —, malacz —, hizott marha 18, jármás ökör 403, fejős tehén 256, borju 287, bivaly 6, juh és bárány 180 ló 170.

Terménytőzsde.

Budapest, nov. 11.

B u z a	őszre, bácskai	7.95
	őszre, északi	7.96
	október-novemberre, bácskai	6.81
	okt.-nov.-re északi	6.83
R o z s	őszre bácskai	4.10
	őszre, északi	4.12
T e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	0.00
	okt.-nov.-re, északi	0.00
R e p c z e	október-novemberre, bácskai	0.00
	okt.-nov.-re, északi	0.00

Bécs, november 11.

B u z a	tiszai	8.20—8.65
	bánsági	7.85—8.45
	bácskai	7.20—8.30
	szokványáru őszre	8.28—8.30
B u z a	szokványáru tavaszra	7.05—7.25
R o z s	tiszavidéki	4.65—7.25
	szokványáru őszre	7.22—7.25
	szokványáru tavaszra	7.38—7.40
T e n g e r i	magyar	6.10—6.30

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1896 nov. 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	122.—
Magyar koronajárdék	99.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	122.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.75
Magyar keleti vasuti államkötvény 1875-ből	120.75
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.50
Italmérsi jog megváltási kötvény	100.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	97.50
Magyar nyerevény sorsjegy-kölcsön	155.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	136.50
Osztrák járadék papirban	101.—
Osztrák járadék ezüstben	101.—
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	101.—
1860. osztrák államsorsjegyek	144.50
Osztrák magyar bankrészvény	435.—
Magyar hitelbank részvény	402.75

Osztrák hitelintézeti részvény	865.70
Osztrák-magyar államvasuti részvény	855.75
20 frankos arany (Napoleonkor)	9.52
Német birodalmi márka	58.85
London vista	119.85
Páris vista	47.55
20 márkás arany	11.75

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Üzlet áthelyezés.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, hogy eddig a **Karaguly-házban** létezett

festő, vegyészeti és tisztító

üzletemet f. évi **november hó 1-től Bémer-térre** Tóth Ferencz szabó-üzletével szemben

helyeztem át.

Minden e szakmába vágó munkákat **leszállított** árban számítok. Kérve a n. é. közönség szives pártfogását épp úgy, mint eddig, továbbra is.

Kiváló tisztelettel

256 2—10 **VARGA JÁNOS.**

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

18384 rkp. sz.
1896.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala, mint I-ső foku iparhatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy Lőrincz Dávid nagyvárad lakos kérelme folytán az 1884. évi XVII. t.-cz. 27. §-a alapján — a nevezett által felállítani szándékolt kocsikenőcs és fénymáz gyártelep telep- engedélyezése céljából a helyszini tárgyalás **1896. évi december hó 5-ik napjának** délután 2 órájára a települ kijelölt helyen Nagyváradon, Várház-utca 3163—2. a. sz. és 3171. hr. számú telekre kitűzetett, mely körülmény azon értesítéssel tétetik közhírré, hogy a létesítendő telepnek, a rajta felállítandó épületeknek s belső felszerelésüknek pontos rajza, körülményes leírása és szabatos magyarázata az alólított hivatal 7-ik sz. szobájában a kitűzött időig bárki által megtekinthető a tárgyaláson mindazok, akik a vállalat ellen bárminemű kifogást akarnak tenni, kifogásukat kötelesek szóval vagy írásban előadni, különben az üzlettelep, ha csak köztekintetek nem szólnak akadályul — engedélyeztetni fog.

Nagyvárad, 1896. november 7-én.

Ifj. Rimler,
rendőrkapitány.

COAKS,

tartós fűtésre legjobb és legjutányosabb tüzelő anyag.

Meidinger és egyéb töltőkályhák fűtésére legalkalmasabb a **gáz-coaks**, mert a sulyosabb és ezáltal drágább mile coaks (Meiler Coaks) sokkal nehezebben gyul meg.

A coaks ára nálunk **2 frt** métermázsanként.

Ha 250 kilós részletekben rendeltetik meg a coaks, akkor **méter-mázsanként 14 krajczár fuvardijért h á z h o z s z á l l i t j u k** a város belterületén.

Gázfogyasztóinknak kedvezményt nyújtunk a **coaks** vásárlásánál a mennyiben ha egyszerre legalább **250 kilót** rendelnek meg, akkor nekik **fuvarbért nem számítunk.**

Nagyvárad, 1895. novemberben.

NAGYVÁRAD LÉGSZESZGYÁR:

Az igazgatóság.

258 4—12

Szép diszfák, bokrok és disznövények,

nemkülönbön igen szép, magról nevelt

f e n y ő f á k

jutányos árban kaphatók

238 8—10

Nagyváradon, a Rhédey-kerti faiskolában.

Nagyobb vásárlásnál külön engedmény, árjegyzék kívánatra **bérmentve.**

5000 rózsafa eladó 5000

5000 rózsafa eladó 5000